

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 61. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr07val-shoot-idm139890599129792/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

i 1865 læser han tilfældigt i den og betegner den som »en ugudelig, liderlig Bog« (Dagbøger VI 233).

A.s væsentligste ændring og tilsætning i forhold til Boccaccio er alfen, en skikkelse som A – og iøvrigt romantikken i almindelighed – var optaget af, således i Skyggebilleder 29f (se iøvrigt kommentar til *Reisekammeraten* (I 71.10ff)). En rosenalf optræder i digtet *Rosen* (1832; SS XII 140), hvor det hedder:

I Morgenduggen Blomsterne sig bade,
En Draabe kun Du paa dit Blomster har.
Er det en Taare, Alfens grød, og sukked'
Fordi Du er saa smuk og dog skal døe?

Endvidere bør nævnes digtet *Alfernes Blomster*, iflg. Ahn skrevet 14.12.1838 og trykt i Portefeuillen for 1839 (udg. af Georg Carstensen) 20.1.1839. I dette digt, der både iflg. undertitlen og brev til Henriette Hanck ca. 22.12.1838 (BHH 307) bygger på et folkesagn, er alferne til forskel fra A.s øvrige alfer ikke blot større, idet de har skikkelse af børn, men deres væsen er også en mellemting mellem elverfolk og engle, der lokker menneskene ud i skoven og dermed i døden, hvorpå de afdøde selv bliver alfer.

179.12-13 *fortalte hende ... Mord*] sml. Skyggebilleder, hvor alferne, da de kommer ind i postvognen, også forbindes med en drømmeagtig tilstand: »De deelte sig i forskellige Partier og spillede nu hele Comoedier, som mit Reiseselskab troede at drømme; hver fik sit Stykke« (30). – **23** *Maanedes-Rose*] rose der blomstrer flere gange på et år.

180.20 *fjantet*] sindssyg, tosset. – **26** *Alfernes Kjærlighed*] denne inkonsekvens (sml. ogs. 180.36-181.1) i forhold til indledningen med kun én alf i rosenrøret tyder på, at A oprindelig har arbejdet med flere alfer, men ændret dette forhold inden trykningen. Sml. også Skyggebilleder: »i enhver Blomst boer en saadan lille Aand, der lever og døer med den« (30).

181.7-11 Sml. det samtidige *Den onde Fyrste* (V 15), hvor Gud udsender en myggesværme for at straffe fyrsten.

Svinedrengen

Svinedrengen tryktes første gang i EB 6-42, der udkom 20.12.1844.

Eventyret omtales første gang i et brev til Henriette Hanck 12.11.1839, hvor A fortæller, at hans højre hånd snurrer af træthed,

»saaledes har den skrevet i Dag. Jeg har nemlig maatte, for Skuespiller Holst, reenskrive eet af mine nyeste Eventyr: »Svinedrengen«, der ikke er saa kort, han maatte have det i Formiddag om han maaskee skulde kunne overtale Fru Heiberg til at sige det ved hans Aftenunderholdning« (BHH 393). Sandsynligvis kom Frederik VI.s død 3.12. i vejen, idet den betød lukning af Det kgl. Teater i to måneder og dermed også en udsættelse af Wilhelm Holsts aftenunderholdning. 17.1.1840 meddelte A Henriette Hanck, at aftenunderholdningen nu er sat til søndag efter teatrets genåbning 9.2.1840, samt at Phister skal fremsige *Svinedrengen* (BHH 416). Phister, der antagelig har overtaget eventyret, fordi fru Heiberg har været for optaget af sin rolle i A.s Mulatten, der fik premiere 3.2.1840, fik iøvrigt succes med sin oplæsning, som det fremgår af et brev til jomfru Hanck 10.6.1840, hvorefter det også fremgår, at eventyret skulle med i det næste eventyrhæfte, der var planlagt til udgivelse, når A vendte tilbage til Kbh. fra et besøg på Nysø (BHH 461).

Skønt A omtaler *Svinedrengen* som et af sine nyeste eventyr i brevet 12.11.1839, er det tydeligvis blot tale om en rønskrift. Det er måske også af ældre dato, idet A under et ophold på Nysø i sommeren 1838 noterer i Alm 12.7.: »Skrevet Nattergalen og Spille-Daasen.« A har tilsyneladende kasseret dette værk, men Brix 142 ff mener, at her er tale om en forstudie til *Svinedrengen*, blot mere satirisk og mindre dramatisk end den endelige version.

Eventyret tilhører gruppen af gendigtninger af eventyr, som A har hørt som barn, omend i stærkt omarbejdet form, et forhold A kommer ind på i Bemærkninger (6). Det tilgrundliggende folkeeventyr, som Georg Christensen (165) henregner til Sv. Grundtvigs eventyrregistrant nr. 121 »Den stolte Jomfru«, findes i talrige opskrifter. Det handler om den stolte jomfru, der afviser prinsens frieri, men tilsidst må tage til takke med ham i skikkelse af en pjaltet tigger, efter at hun af iver efter at få fat i hans sjældne sager (en guldring o.l.) har måttet lade ham sove først i hendes kammer og senere i hendes seng. Eventyret kendes over hele verden (jvf. E.Gigas: Et Eventyrs Vandringer i: Litteratur og Historie. Studier og Essays III.1902.250-322 samt Else Marie Kolod 45f), men adskiller sig dog indbyrdes en del i hensende til »sammelhed« (sml. fx Gråben i Byskov I 259-268 og Jespers Børnetøj i L.Bødker: Skæmtsomme Eventyr.1957.34-39). Udover at tage hensyn til decorum, kys istedetfor samleje, har A ændret hele eventyrets idé, idet prinsessens vågnende kærlighed til tiggerprinsen samt prøverne, hun sættes på for at bekræfte denne kærlighed, udelades. Folkeeventyrets lykkelige slutning erstattes endvidere af prinsens hævn.

182.II ff. A viderefører symbolbruget af rosen i *Rosen-Alfen*, hvor

den stod for den hede erotik, men her mere i den kristne betydning som symbol på åndelig kærlighed. Desuden står den i skarp kontrast til gryden, symbolet på smålig nysgerrighed. Også nattergalen videreføres som symbol på det naturlige i modsætning til den kunstfærdige skralde (jvf. *Den flyvende Kuffert* og *Nattergalen*). – **20** *komme Fremmede*] alm. børneleg i 1800-tallet. – **21** *Præsenterne*] gaverne.

183.3 *færdig*] lige ved. – **9-10** *man ligestrax ... mod den*] sml. *Den flyvende Kuffert* (I 157.34-35), en satire over den heibergske formåstetiks afvisning af naturpoesien symboliseret ved nattergalen. – **11** *Superbe*] pragtfuldt. – *charmant*] charmerende. – **19** *lad saa den Fugl flyve*] ordspil på talemåde: ikke tale mere herom, færdig med den sag. – **34-35** *Ach ... væk*] østrigsk vise, traditionelt tillagt gadesangeren Marx Augustin (d.1705). Melodien kendes fra C.von Dittersdorfs (1739-99) orkesterkomposition *Kehraus*.

184.10 *Klods-Skoe*] træsko. – **35** *hvor det er interessant*] satire over fru Gyllenborgs og Carl Bernhards hverdagshistorier om dagliglivets huslighed.

185.6 *Hopsaer*] runddans i ¾ takt med hop fra den ene fod til den anden. – **6** *fra*] siden. – **14** *opmuntre*] fremme.

186.2 *Heraus*] ty.: ud.

Boghveden

Boghveden tryktes første gang i EB 6-42, der udkom 20.12.1841.

Ligesom de øvrige eventyr i hæftet er *Boghveden* af ældre dato og oprindelig beregnet for offentliggørelse andetsteds. Ved årsskifte 1837/38 havde A foreslået Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug at udgive en folkekalender for 1839. Planen strandede i første omgang. Først 25.2.1839 blev det besluttet at realisere ideen, men med matematikeren og astronomen professor G. F. Ursin samt overlærer ved Metropolitanskolen F. C. Olsen som udgivere. Skønt vraget som udgiver blev A alligevel opfordret til »at skrive et Par Ark«, som han udtrykker det i et brev til Theodor Colbin 23.6.1839 (BJC I 135). A accepterede, og 23.9.1839 sendte han F. C. Olsen et brev, hvori det bl.a. hedder: »Her sender jeg Dem lidt at begynde med; to Digte, et Sagn og en Parabel« (ib. III 60). I et brev til Henriette Hanck 25.9.1839 hedder det mere detaljeret: »For »Folkebogen« der muligviis udkommer til Nytaar, har jeg allerede skrevet to Digte: (Historie om Konerne og en Paaskesang) Een Parabel: *Boghveden*, samt et Eventyr: *den onde Konge*« (BHH 375). A's tvivl om udgivelsen slog til, så at kalenderen først udkom det